

Jan Zawadka

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

**AGROTURYSTYKA W STRATEGICZNYCH
DOKUMENTACH LUBELSZCZYZNY***

AGRITOURISM IN STRATEGIC DOCUMENTS OF LUBLIN PROVINCE

Słowa kluczowe: agroturystyka, woj. lubelskie, Lubelszczyzna, działalność pozarolnicza

Key words: agritourism, Lublin province, non-agricultural activities

Synopsis. Agroturystyka jest jedną z wielu form pozarolniczej działalności podejmowanych przez właścicieli gospodarstw rolnych. W pracy ukazano miejsce i rangę agroturystyki w najważniejszych dokumentach planistycznych Lubelszczyzny. Z ich analizy wynika, że ten rodzaj turystyki, to jeden z najczęściej wymienianych i najważniejszych działalności pozarolniczych, a tym samym sposób dywersyfikacji źródeł dochodu przez mieszkańców wsi. Jest to więc jedno z priorytetowych narzędzi służące wielofunkcyjnemu i zrównoważonemu rozwojowi obszarów wiejskich.

Wstęp

Dla wielu właścicieli gospodarstw rolnych, dla których dochody uzyskiwane z prowadzenia tradycyjnej, monofunkcyjnej działalności polegającej z reguły na produkcji surowców rolniczych przestały być satysfakcjonujące, a w wielu przypadkach uniemożliwiały normalne funkcjonowanie pojawiła się konieczność pozyskania dodatkowego dochodu – dywersyfikacji jego źródeł. Wiąże się to z zagadnieniem wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, który polega na umiejętnym wkomponowywaniu w wiejską przestrzeń coraz to nowych funkcji pozarolniczych i odejściu od rolnictwa jako jedynej lub dominującej funkcji terenów wiejskich, a tym samym źródła utrzymania mieszkańców wsi. Jedną z wielu form pozarolniczej działalności właścicieli gospodarstw rolnych podejmowanych celem zróżnicowania dochodu i poprawy sytuacji materialnej od wielu lat jest agroturystyka, której rozwój w obecnej formie trwa od ok. 20 lat i jest kontynuacją, dawnych letnisk i „wczasów pod gruszą”.

Na początku lat 90. XX w. rozwój i promocja działalności turystycznej na terenach wiejskich były kwestią aktywnie podejmowaną przez wiele instytucji, z których część została specjalnie powołana w tym celu. Znaczącą rolę odegrali pracownicy ODR-ów, którzy motywowali, szkolili, a potem pomagali nowym kwaterodawcom w rozwiązaniu wielu problemów napotkanych podczas rozpoczynania działalności agroturystycznej. Ich pomoc była również przydatna podczas starania się o środki pochodzące z unijnego Programu Rozwoju Przemysłu Turystycznego „TOURIN II” w ramach, którego realizowano projekt pod nazwą „Rozwój Turystyki na Terenach Wiejskich i Zalesionych”. Duże znaczenie dla rozwoju turystyki wiejskiej miało również powołanie do życia w roku 1996 Polskiej Federacji Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne” (od 1997 r. członka Europejskiej Federacji Stowarzyszeń Turystyki Wiejskiej – EUROGITÉS), organizacji typu *non profit*, która skupiła większość utworzonych wcześniej lokalnych i regionalnych stowarzyszeń. Głównym celem działalności federacji jest rozwój i promocja turystyki wiejskiej oraz tworzenie wysokiej jakości oferty wypoczynku na wsi, przy zachowaniu tożsamości kulturowej, będącej cennym walorem turystycznym. Ze strony rządu natomiast, dużym ułatwieniem i zachęceniem dla prowadzących i chcących rozpocząć działalność agroturystyczną było podjęcie decyzji o zwolnieniu kwaterodawców z podatku dochodowego, jeśli liczba wynajmowanych pokoi nie przekracza pięciu.

Pozostawienie rozwoju agroturystyki jedynie PFTW „GG”, związkom stowarzyszeń, pojedynczym stowarzyszeniom i indywidualnym kwaterodawcom bez wsparcia ze strony państwa i regionalnych samorządów, nie przyniosłoby większych efektów w wykorzystaniu jej jako efektywnego narzędzia służącego realizacji celów wielofunkcyjnego rozwoju. Pomijając chaos działania, brak kooperacji, absencję sprecyzowanej wizji stanu przyszłego i narzędzi oraz urzeczywistniania tej wizji, bez konkretnych zapisów w krajowych i wojewódzkich w dokumentach planistycznych i strategicznych rozwój agroturystyki nie byłby możliwy, chociażby przez wzgląd na fakt niemożności pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej.

* Autor ma świadomość, że Lubelszczyzna, jako kraina historyczna, nie jest tożsama pod względem położenia kartograficznego z obecnym województwem lubelskim. Pojęcia te w artykule stosowane są jednak zamiennie.

Celem artykułu było ukazanie miejsca agroturystyki w strategicznych dokumentach województwa lubelskiego. Metodą badawczą była analiza tekstów źródłowych w postaci dokumentów planistycznych dotyczących obszarów wiejskich i turystyki na Lubelszczyźnie, tj.: „Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020”, „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013”, „Programu Zrównoważonego Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Województwa Lubelskiego” oraz „Planu Marketingu Turystyki w Województwie Lubelskim na lata 2007-2013”.

Miejsce agroturystyki w dokumentach planistycznych Lubelszczyzny

Znaczenie agroturystyki i potrzeba jej rozwoju zaznaczona jest w najważniejszych dokumentach strategicznych województwa lubelskiego. Podstawowym narzędziem prowadzonej przez samorząd województwa lubelskiego polityki regionalnej jest „Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020 (SRWL)”. Jest ona dokumentem strategicznym o charakterze długofalowym, wyznaczającym cele i kierunki rozwoju Lubelszczyzny do roku 2020. Planowany okres strategii oraz jej główne założenia nawiązują bezpośrednio do zasad polityki regionalnej państwa i polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Strategia jest bazowym dokumentem do opracowania i wdrożenia na terenie województwa lubelskiego programów rozwoju współfinansowanych ze środków krajowych i funduszy strukturalnych w dwóch kolejnych okresach programowania (tj. w latach 2007-2013 i 2014-2018).

Ważnym elementem sektora usług jest turystyka. Lubelszczyzna jest obszarem atrakcyjnym turystycznie, ma bogatą i różnorodną spuściznę kulturową, walory krajobrazowe i uzdrowiskowe i należy do najczystszych ekologicznie obszarów Europy. Walory turystyczne województwa lubelskiego stwarzają możliwości rozwoju funkcji turystycznej, jako istotnego czynnika aktywizacji obszarów wiejskich i źródła dochodu mieszkańców regionu. W naturalny sposób predysponowane do wykorzystania turystycznego są istniejące parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu, w tym chronione doliny rzek Wisły i Bugu. Mają one istotne znaczenie dla promocji i rozwoju różnych form ruchu turystycznego, zwłaszcza przyjaznych środowisku eko- i agroturystyki. Jest to sektor gospodarki o znaczących możliwościach absorpcji nadwyżki siły roboczej z rolnictwa, będącego najmniej wydajną działalnością gospodarczą w województwie. Największe zalety turystyki jako przyszłego miejsca pracy dla osób odchodzących z rolnictwa, to:

- niskie kwalifikacje wymagane do prowadzenia działalności turystycznej,
- niskie niezbędne nakłady inwestycyjne (w porównaniu z innymi rodzajami działalności),
- możliwość prowadzenia działalności w pobliżu miejsca zamieszkania, równocześnie z prowadzeniem gospodarstwa (obawa przed opuszczeniem wsi i rolnictwa jest największą psychologiczną barierą ograniczającą mobilność kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich).

Spośród celów priorytetu 1 „Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy” wymieniono cel 1.3 „Specjalizacja województwa w wybranych sektorach produkcji i usług cechujących się wysokim poziomem konkurencyjności”. W opisie celu nawiązano do procesów starzenia się społeczeństwa, w związku z tym szans na specjalizację gospodarczą województwa należy upatrywać m.in. w rozwoju usług opiekuńczo-medycznych oraz różnych form turystyki, w tym turystyki wiejskiej i uzdrowiskowej.

W priorytecie 3 „Poprawa atrakcyjności i spójności terytorialnej województwa lubelskiego” jako jeden z celów wyartykułowano cel 3.4 „Poprawa jakości życia mieszkańców wsi oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich”. Jako działania umożliwiające realizację celu wyznaczono m.in.: poprawę atrakcyjności turystycznej obszarów wiejskich poprzez ochronę i wykorzystanie walorów kulturowych i przyrodniczo-krajobrazowych – w tym rozwój agroturystyki i jej promocję.

Programem służącym realizacji „Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 (SRK)” i „Narodowej Strategii Spójności”, jak również „Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020” jest „Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego” na lata 2007-2013 określający priorytety i wysokość środków krajowych oraz pochodzących z funduszy strukturalnych UE, przeznaczonych na realizację instrumentów rozwoju województwa lubelskiego. Oś 5 „Kultura, turystyka i współpraca międzyregionalna” dotyczy bezpośrednio rozwoju turystyki, w tym turystyki na obszarach wiejskich i agroturystyki.

W ramach działania 5.1 „Infrastruktura kultury i turystyki”, którego celem jest poprawa atrakcyjności turystycznej regionu oraz zwiększenie dostępności do dóbr kultury realizowane są m.in. projekty związane z:

- utrzymaniem i ochroną dziedzictwa kulturowego,
- rozwijaniem kompleksowego systemu informacji i promocji kulturalnej i turystycznej,
- podniesieniem konkurencyjności regionalnych i lokalnych produktów kulturowych i turystycznych na rynku zagranicznym i krajowym, służących aktywnemu wypoczynkowi oraz łączących funkcje kulturalne i turystyczne z edukacyjnymi i ekologicznymi.

Celem działania 5.2 „Promocja kultury i turystyki” jest natomiast wypromowanie atrakcyjnego wizerunku Lubelszczyzny jako miejsca o dużej atrakcyjności kulturalnej i turystycznej. W ramach działania będą realizowane projekty informacyjne i promocyjne z zakresu kultury i turystyki związane z podniesieniem konkurencyjności oraz atrakcyjności regionalnych i lokalnych produktów kulturowych i turystycznych.

Realizacja projektów w ramach obu działań może stanowić możliwość rozpoczęcia działalności agroturystycznej, poszerzenia i uatrakcyjnienia dotychczasowej oferty bądź podniesienia jakości świadczonych usług w pojedynczych gospodarstwach, a także przyczynić się do propagowania i promowania tego rodzaju turystyki przez władze lokalne i stowarzyszenia agroturystyczne poprzez: organizację imprez kulturalnych i turystycznych, przygotowanie i realizację programów rozwoju i promocji regionalnych lub lokalnych produktów kulturowych lub turystycznych o szczególnym znaczeniu dla regionu, kultywowanie i promocję tradycji regionalnych oraz tradycyjnych, charakterystycznych dla regionu, form rzemiosł i zawodów, a także opracowanie i wydanie materiałów promocyjnych. Podkreślić należy, że na realizację projektów w ramach wymienionych celów przewidziano ponad 120 mln euro.

Strategicznym dokumentem poświęconym obszarom wiejskim Lubelszczyzny jest „Program Zrównoważonego Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Województwa Lubelskiego” (PZRRiOWWL). Podobnie jak w innych opracowaniach tego typu, podkreśla się w nim znaczenie turystyki wiejskiej i agroturystyki w wielofunkcyjnym i zrównoważonym rozwoju wsi, jako pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich pozwalających wielu rodzinom rolniczym na znaczną poprawę sytuacji finansowej z jednoczesnym zachowaniem gospodarstwa i bez konieczności migracji do miasta.

Proces rozwoju wsi i rolnictwa Lubelszczyzny postanowiono oprzeć na pięciu podstawowych systemach gospodarowania, pozwalających na stworzenie zdrowych warunków życia na wsi zarówno pod względem gospodarczym, społecznym, jak i kulturalnym. Obok gospodarstw towarowych, ekologicznych, prowadzących zalesianie i nastawione na produkcję biopaliw wymienia się rodzinne gospodarstwa agroturystyczne skupione na terenach atrakcyjnych turystycznie. Zaznacza się jednak, że elementami wspomagającymi rozwój agroturystyki muszą być: kredyty na inwestycje, ulgi podatkowe, promocja w kraju i zagranicą, współpraca z biurami turystycznymi.

Działania umożliwiające realizację celów określonych w PZRRiOWWL pogrupowano w 5 programach dotyczących odpowiednio: poprawy środowiska przyrodniczego, rozwoju kultury na obszarach wiejskich, sfery społecznej i gospodarczej oraz wiejskiej infrastruktury technicznej. Znaczenie działalności turystycznej podkreśla się w „Programie poprawy stanu przyrody na obszarach wiejskich”, którego celem nadrzędnym jest zachowanie bogactwa przyrodniczego oraz zapewnienie trwałości i możliwości rozwoju wszystkich poziomów jego organizacji. Jedną z części składowych programu poprawy środowiska przyrodniczego jest rozwój zharmonizowanych z przyrodą form działalności gospodarczej, w tym turystyki a tym samym podniesienie standardów życia mieszkańców terenów cennych przyrodniczo, m.in. poprzez rozwój form turystyki gwarantujących poszanowanie obszarów cennych przyrodniczo.

Kolejnym programem, w którym nadmienia się znaczenie agroturystyki jest „Program rozwoju kultury na obszarach wiejskich”. Mająca duży potencjał turystyczny Lubelszczyzna, położona na styku kultury łacińskiej i bizantyjskiej jest regionem szczególnym w kraju i zjednoczonej Europie. Akcentuje się tu powiązanie kultury z rozwojem gospodarczym i dochodami regionu (którego obszary wiejskie stanowią ponad 96% powierzchni) oraz podjęciem działań na rzecz tworzenia zintegrowanych produktów turystycznych, wykorzystujących elementy dziedzictwa kulturowego i aktywność instytucji kultury. Odpowiednio zaplanowana i prowadzona działalność agroturystyczna stanowić może świetną okazję do: ochrony i promocji dziedzictwa regionu, zachowania tożsamości mieszkańców regionu oraz pielęgnowania własnej historii, tradycji i kultury duchowej, a także co istotne dla turystów, dostępu do dóbr kultury niezależnie od środowiska społecznego i miejsca zamieszkania.

W ramach PZRRiOWWL wyszczególniono również wiele programów poświęconych wyłącznie turystyce wiejskiej – „Programy rozwoju turystyki” (5.10). Wśród nich znajdują się: Rozwój turystyki aktywnie wykorzystującej dziedzictwo kulturowe Lubelszczyzny, „Program doskonalenia” produktu turystycznego oraz „Turystyka rekreacyjna i specjalistyczna” szansą na podniesienie standardu usług. Ich celem długoterminowym jest zrównoważony rozwój terenów atrakcyjnych turystycznie.

Jednym z czynników determinujących rozwój turystyki wiejskiej jest konieczność stałego doskonalenia produktu turystycznego. Konieczne jest stworzenie zróżnicowanych pakietów ofert czynnego wypoczynku, uwzględniających poza walorami przyrodniczymi bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne regionu. Warunki zakwaterowania, łącznie z możliwościami żywienia turystów nie są już wystarczającym argumentem skłaniającym turystów do wyboru oferty wypoczynku na wsi. Decydujący wpływ na decyzje potencjalnych nabywców zaczynają mieć natomiast różnorodne propozycje spędzania wolnego czasu w trakcie pobytu na wsi. Odosobnione działania pojedynczych gospodarstw, ze względu na ich ograniczone możliwości, mają w tym zakresie niewielką szansę na sukces. Widoczne efekty mogą

natomiast przynieść zespołowe działania gospodarstw w ramach konkretnej wsi i gminy wspierane przez lokalne samorządy. Podział zadań między członków grupy zmniejsza obciążenia poszczególnych osób, zwiększając równocześnie możliwości. Efektem dodatkowym jest możliwość weryfikacji i uzupełniania pomysłów, wymiany opinii i co najważniejsze – powstanie poczucia współodpowiedzialności za realizację wspólnie wytyczonych zadań. Szansy i perspektywy rozwoju lubelskiej agroturystyki to przede wszystkim:

- podnoszenie umiejętności i wiedzy mieszkańców wsi w zakresie tworzenia atrakcyjnych ofert turystycznych i warunków do dobrej ich realizacji,
- podnoszenie atrakcyjności produktów turystycznych (produkty markowe w agroturystyce),
- budowanie i wdrażanie strategii zrównoważonej turystyki wiejskiej,
- turystyka aktywna na obszarach chronionych i z wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego i historycznego,
- produkty regionalne i lokalne (podnoszące walory turystyki wiejskiej, sprzedaż bezpośrednia – wykorzystanie rynku lokalnego i turystycznego),
- zintegrowane działania służące promocji i reklamie usług agroturystycznych, których budowa musi być poprzedzona wcześniejszą analizą szeroko rozumianych zasobów, będących swoistymi „surowcami”, niezbędnymi do stworzenia unikalnej oferty aktywnego wypoczynku i rekreacji.

Szczególnej roli w realizacji tych działań upatruje się w partnerskiej współpracy między członkami Lubelskiego Związku Stowarzyszeń Agroturystycznych oraz innymi organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami i organizacjami turystycznymi, doradcami WODR w Końskowoli (oraz oddziałami w Sitnie, Rejowcu i Grabanowie) oraz samorządami poszczególnych szczebli. Niezbędna jest tu również aktywna postawa samych rolników świadczących usługi agroturystyczne, jak również pozytywne nastawienie ludności lokalnej danego terenu do tego rodzaju przedsięwzięć.

Lubelszczyzna ma „Plan Marketingu Turystyki w Województwie Lubelskim na lata 2007-2013” (PMTWL). Celem planu jest określenie możliwości zrównoważonego rozwoju gospodarki turystycznej poprzez propagowanie rozwoju różnorodnych form turystyki i rekreacji, racjonalne i efektywne wykorzystanie bazy turystycznej, zasobów ludzkich, przyrodniczych, kulturowych, materialnych i finansowych oraz zachowanie bioróżnorodności systemowej i gatunkowej.

Działania zmierzające do realizacji celów nakreślonych w dokumencie finansowane są ze środków lubelskiego RPO, a ich realizacja przyczynić się ma do wykorzystania potencjału przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego tak, by sektor turystyki i sektor kultury w większym stopniu wpływały na wielkość PKB w regionie. Oprócz infrastruktury finansowane są również działania z zakresu tworzenia i rozwijania kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej. Konsekwentna realizacja poszczególnych zadań umożliwić ma osiągnięcie założonych celów prowadząc do aktywizacji całego regionu, a zwłaszcza obszarów wiejskich. Wielofunkcyjny rozwój wsi poprzez agroturystykę aktywizuje wiejskie środowisko i sprzyja wykorzystywaniu zasobów pracy oraz podaży produktów regionalnych-agroturystyka alternatywnym źródłem dochodu w rolnictwie.

Pośród czterech głównych kierunków rozwoju sektora turystycznego dwa związane są ściśle z turystyką wiejską i agroturystyką. Są nimi turystyka wypoczynkowa pobytowa, w tym agroturystyka oraz turystyka promocyjna – związana z walorami turystycznymi lubelskiej wsi, z obyczajami i twórczością ludową, walorami etnograficznymi i folklorem.

Za tereny szczególnie predestynowane do rozwoju turystyki wiejskiej i agroturystyki uznano Roztocze, kompleks Puszczy Solskiej i Lasów Janowskich, Rejon Środkowej Wisły (obejmujący: Małopolską Dolinę Wisły, Wrzelowiecki Park Krajobrazowy, Kraśnicki i Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu, Kazimierski Park Krajobrazowy z Kazimierzem Dolnym, Puławami i Nałęczowem), Polesie Zachodnie (w którego skład wchodzi Poleski Park Narodowy, Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie i Lasy Parzewskie), a także obszar doliny Wieprza i doliny Bugu. Według PMTWL wzbogacenie oferty agroturystycznej województwa polegać ma na:

- poprawie stanu środowiska w miejscowościach o rozwiniętych usługach agroturystycznych, w tym rozwój infrastruktury sanitarno-higienicznej,
- poprawie estetyki otoczenia gospodarstw oferujących pobyty wypoczynkowe,
- zwiększeniu liczby skategoryzowanych kwater agroturystycznych,
- rozwoju gospodarstw ekologicznych produkujących i sprzedających zdrową żywność w miejscowościach o funkcjach agroturystycznych,
- rozszerzeniu gamy oferowanych usług i form spędzania czasu przez wypoczywających o wypożyczenia rowerów, jazdę konną i zaprzęgiem konnym, wypożyczanie sprzętu wodnego,
- koordynacji działań gospodarstw agroturystycznych w poszczególnych wsiach i gminach przy wykorzystaniu określonych atrakcji – tworzenie zespołowych wiosek tematycznych oferujących wspólny program atrakcji oraz ofertę podstawowych usług turystycznych, np.: gospodarstwa rzemieślnicze, gospodarstwa – skanseny, gospodarstwa hodowlane, sprzedaż wyrobów pochodzących z gospodarstw rolnych, sprzedaż pamiątek,
- zwiększeniu ilości, podniesieniu standardu obiektów uzupełniających o istotnym znaczeniu dla turystyki na obszarze wiejskim (zajazdy, karczmy, stadniny i ośrodki jeździeckie, pałace, dworki).

Podsumowanie

Jak wynika z zaprezentowanego przeglądu regionalnych dokumentów strategicznych, turystyka wiejska i agroturystyka to jedne z najczęściej wymienianych i najważniejszych działalności pozarolniczych, a tym samym sposoby dywersyfikacji źródeł dochodu przez mieszkańców wsi. Jest to więc jedno z priorytetowych narzędzi służące wielofunkcyjnemu i zrównoważonemu rozwojowi obszarów wiejskich (nie tylko w woj. lubelskim).

Biorąc pod uwagę warunki naturalne Lubelszczyzny charakteryzujące się stosunkowo nienaruszonym środowiskiem wraz z całym jego bogactwem różnorodnych gatunków flory i fauny, a także zróżnicowanym krajobrazem oraz wyjątkowo atrakcyjnym zapleczem walorów pochodzenia antropogenicznego – pochwyczący od pokaźnej liczby interesujących zabytków kończąc na oryginalnych, bogatych i nie całkiem jeszcze odkrytych, a przez to tak właśnie interesujących i przyciągających turystów rewersach ludowej kultury materialnej i niematerialnej.

Istotny jest jednak fakt, że nawet najwspanialsze walory i atrakcje turystyczne nie są w stanie samoczynnie wygenerować korzyści ekonomicznych i społecznych. Poza działalnością władz regionalnych, powiatowych i gminnych, a także wszelkiego rodzaju stowarzyszeń i związków promujących atrakcyjność Lubelszczyzny i propagujących działalność agroturystyczną wśród mieszkańców wsi sukces tego typu przedsięwzięć jest w rękach – mieszkańców i właścicieli gospodarstw rolnych aktywnie przyczyniających się do rozwoju agroturystyki na terenie swojej gminy. Istnieje więc pilna potrzeba działań edukacyjnych w zakresie przygotowania mieszkańców wsi do umiejętnego wykorzystania rodzimych walorów i atrakcji turystycznych, które przyczynią się do rozwoju ekonomiczno-społecznego zarówno gospodarstw agroturystycznych, jak i społeczności lokalnych.

Literatura

- Plan Marketingu Turystyki w Województwie Lubelskim na lata 2007-2013.
Program Zrównoważonego Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Województwa Lubelskiego.
Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013.
Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020.

Summary

Agritourism is one of many forms of non-agricultural activities of farm owners. In the work shown place and rank rural tourism in the main planning documents of Lublin province. Their analysis shows that this type of tourism is one of the most frequently mentioned and most important non-agricultural activities and thus a way to diversify sources of income for villagers. So this is one of the priority tools to multifunctional and sustainable rural development.

Adres do korespondencji:

dr Jan Zawadka
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Katedra Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa
ul. Nowoursynowska 166 (bl. 6)
02-787 Warszawa
tel: 504 295 392
e-mail: jan_zawadka@sggw.pl